

De kracht van de Tora

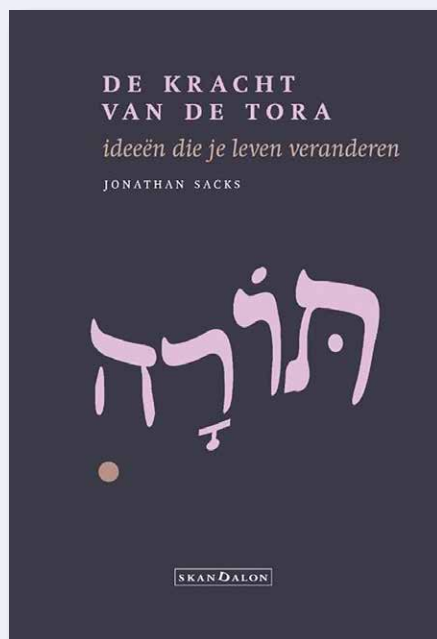
Als je op zoek bent naar een uitleg van de Bijbel die diep in de Bijbeltekst gefundeerd is, de rijke (joodse) uitlegtraditie voortdurend daarin betreft, in gesprek is met een grote diversiteit aan hedendaagse denkers én aanwijzingen geeft voor het dagelijks leven, dan ben je bij dit laatste boek van Rabbi Jonathan Sacks (overleden in 2020) aan het juiste adres. In een aanpak die lijkt op *Zondagmorgen* van Willem Jan Otten, die een jaarrond de Schriftgedeelten rondom de eucharistie overpeinst, voorziet Sacks de wekelijkse lezing van de Tora van commentaar.

Deze liturgische aanpak geeft het boek een heel eigen sfeer: het is direct toegesneden op het gewone leven en Sacks gebruikt zijn uitleg telkens om één centraal punt te maken en één idee te formuleren. Zoals de ondertitel zegt: het zijn ideeën die je leven veranderen. Ik citeer: "Als we anders gaan denken, kunnen we ons anders gaan voelen, waardoor we anders gaan handelen, waardoor we een ander mens gaan worden." Waarschijnlijk zonder het te bedoelen geeft hij hier een prachtige definitie van het nieuwtestamentische begrip bekering, dat letterlijk betekent: je gedachten veranderen.

De meeste ideeën weet Sacks puntig te formuleren, zoals: "hoe meer je het goede viert, hoe meer goeds je ontdekt dat het viert waard is" of: "als je de liefde bestendig wilt maken, bouw er dan een structuur van rituelen omheen." Dat laatste past hij zowel toe op het leven met God, waar God in de Tora 613 geboden heeft gegeven om de liefde te bestendigen, als op de liefde in het gewone huwelijksleven, waar kleine dagelijkse rituelen en attenties een levenslange liefde mogelijk maken.

Toepasbaar

Inspirerend vind ik dat Sacks schrijft als Jood, daar geen geheim van maakt en het met een zekere trots uitdraagt, maar tegelijk schrijft voor iedereen. Elk van de geformuleerde ideeën is toepasbaar in het leven van iedereen, Jood, christen, en niet-gelovige. Hij doet dat met een creativiteit die bij tijden jaloersmakend is. Zo

verbindt hij het idee van de joodse feestkalender met het gebruiken van een agenda. Een agenda is beter dan een to-do lijst omdat je agenda je taak verbindt met een moment. Door de belangrijkste 'taken' een vaste plek in de agenda te geven: danken, verzoenen, zegeningen tellen, en dat samen te doen krijgt het leven structuur en diepgang. Als de grote verzoendag niet elk jaar voorbij zou komen, zou je zomaar kunnen vergeten dat het belangrijk is om relaties te herstellen.

De vreemde ánder?

Waar ik bij het lezen van het boek moeite mee kreeg is dat Sacks op diverse plekken over het grote belang van de staat Israël spreekt en daar soms hoog van opgeeft, maar dat de

Palestijnen nergens in beeld komen. Ook niet op plaatsen waar dat heel goed zou kunnen, bijvoorbeeld in het idee dat hij opmaakt uit Genesis 9:6 dat de vreemde ánder het beeld van God is. Of in het spreken over vergeving en verzoening dat op verschillende momenten prachtig uitgewerkt wordt. Terwijl de kracht van deze ideeën juist in dit diepge-wortelde conflict zo mooi zichtbaar zou kunnen worden.

Een ander moment waar ik moeite mee had is dat hij in het hoofdstuk over populisme Europese landen wel erg de maat neemt en het jodendom als oplossing aandraagt. Terwijl hij met geen woord rept over het populisme van Netanyahu dat ook in het vorige decennium Israël al danig in de greep hield.

Evengoed was het lezen van het boek als geheel een boeiende ervaring dat uitdaagt tot de grootste stap, namelijk het in de praktijk brengen van de ideeën. Want alleen dan verandert het leven werkelijk. «

N.a.v. Jonathan Sacks, *De kracht van de Tora. Ideeën die je leven veranderen*, uitg. Skandalon, Middelburg 2026², 336 blz., € 32,99.